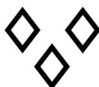
H. HENNIG

HYPNOTISMI

HELSINGISSÄ 1909
G. W. EDLUNDIN KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ

HYPNOTISMI

KIRJOITTI

H. HENNIG

DOSENTTI BERLIININ YLIOPISTOSSA

SUOMENNOS

TOINEN, KORJATTU PAINOS

HELSINGISSÄ 1909

G. W. EDLUNDIN KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ

HELSINGISSÄ 1909
HELSINGIN UUSI KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ

Johdanto.

Vaikka viime aikoina onkin paljon puhuttu hypnotismistä, ei kuitenkaan siihen tutustumaton tiedä, mitä sillä oikeastaan ymmärretään. Jospa ei aina luullakaan sen olevan salaista loihtutaitoa, jota ainoastaan sivistyneet pahantekijät harjoittavat, saadakseen varmalla tavalla ja rikoksensa ilmitulematta itselleen jonkinlaisia etuja, niin ajatellaan kuitenkin tavallisesti sen olevan vain pyörtymistä ja oudostellaan sellaista ihmisten tyhmyyttä, kun uskovat niin yksinkertaista ja törkeää petosta.

Tietoa hypnotismistä on sentähden hyvin vähäisellä osalla yleisöä, vaikk'ei hypnotismi ensinkään ole mitään pyörtymistä, vaan on tulemaisillaan aivan ominaiseksi tieteen esineeksi, avaten itselleen voimakkaasti uraa lääketieteen kaikkiin haaroihin. Luomme tässä pikipäisen yleissilmäyksen sen merkitykseen, ilmauksiin ja sen niinsanottuihin »ihmeisiin»; mutta lausumme jo edeltäkäsin sen vakuutuksen, et'eivät

ne ensinkään ole mitään »yliluonnollisia» asioita, vaan ainoastaan yleisesti tunnetuiden ja jokapäiväisten ilmausten harvinaista ja voimakasta esiintymistä, vaikk'ei vielä ollakaan selvillä niistä luontaiselollisista muutoksista, jotka tapahtuvat hypnotiseeratun ruumiissa ja panevat hänet hypnoottiseen tilaan.

I. Luulottelu (suggestiooni).

Hypnotismi perustautuu niinsanottuun »suggestiooniin». Meidän on siis ensiksi tarkastettava, mitä suggestiooni on.

Suggestiooni-sanalla ei ole mitään tarkkaa vastinetta suomenkielessä, mutta kuitenkin voi sanoa sen olevan jokseenkin samaa kuin »puheella vaikuttaminen», »luulottelu». Laajimmassa merkityksessään suggestiooni on sellaista vaikutusta, jonka toinen ihminen tekee tahdollaan toisen ihmisen tahtoon, kun tunkee hänelle ajatuksiaan. Jos tämä määritelmä on oikea, niin vaikuttaa todellakin jokainen sana, minkä kuulemme tahi luemme, herättävästi eli luulottelevasti (suggereeraavasti) meihin, sillä onhan puheen ja kirjoituksen ainoana tarkoituksena yleisesti ajatuksiemme johtaminen johonkin suuntaan. Mutta kun oma tahtomme tämän ohessa aina on myöskin siten johdettujen ajatuksiemme mukana ja jollakin tavalla vastustaa tahi ainakin arvostelee vierasta vaikutusta, ennenkuin siihen myönnymme, niin vaikuttaa toisen puhuma sana meihin herättävästi, mutta ei suinkaan määräävästi. Tällainen suggestiooni pakottaa tosin meidän ajatuksiamme kääntymään tarkoitettuun suun-

taan, mutta ei voi koskaan, ilman meidän tahtomme suostumusta, johtaa niitä toivottuun tarkoitusperään.

Mutta suggestioonilla tarkoitetaankin tavallisesti sellaista vaikutusta, joka tehdään meihin, ilman meidän tahtoamme ja vieläpä aivan vastoin sitä. Tämä suggestiooni voi vaikuttaa meihin monella eri tavalla ja monissa erilaisissa oloissa.

Jos huudahdamme jollekin edellämme kävijälle »pysähdy!» niin hän joko pysähtyy ehdottomasti tahi ainakin ehkäistyy astunnassansa. Jos taas sanomme jollekin: »tehän aivan punastutte», niin hän todellakin punastuu. Nämä ovat tuokiollisesti vaikuttavia suggestiooneja, joista edellinen vaikuttaa ilman puhutellun tahtoa ja jälkimmäinen usein aivan vastoin sitä. Samallainen on myöskin toinen, hyvin tavallinen ilmaus, nimittäin se, kun useat, jotka samalla kertaa näkevät toisen haukottelevan, rupeavat samassa itsekin ehdottomasti haukottelemaan. Toisen haukottelemisen näkeminen on heille suggestioonia, joka herättää heissä väsymyksen tuntoa, ja jos se tunto heissä on jotakuinkin vakava, niin heidän täytyy haukotella.

Näitä niin sanotuita »valveellisia suggestiooneja» — joiksi niitä nimitämme erotukseksi suggestiooneista, joita annetaan hypnoottisessa unessa olijalle — on jokainen voinut tarkata. Eivätkä nämä suggesioonit koskaan saa ihmisten kesken suurempaa merkitystä, sillä ne tekevät ainoastaan hetkellisen, tilapäisen vaikutuksen tahtoon eivätkä ulota vaikutustansa seuraavaksi ajaksi. Paljoa tärkeämpiä sitä vastoin voivat jo olla sellaiset valveelliset suggestioonit

jotka tekevät pitempiaikaisen vaikutuksen ihmisiin. Tahdomme nyt esimerkeillä valaista suggestioonin erityisiä asteita niiden kehittyessä jokseenkin vähäpätöisistä aluistaan hypnoottisen tilan valtavimmiksi ilmauksiksi. Tästä saamme nähdä, ett’ei hypnotismi ole muuta kuin hyvin tavallisten ja jokapäiväisten ilmausten esiintymistä vahvistuneina.

II. Valveellisia suggestiooneja.

Otamme monista esimerkeistä tähän ensin muutamia, jotka osottavat, kuinka valveellisten suggestioonien jatkuva vaikutus, joka useimmiten yhdistyy yhdeksi »mielikuvituksen» kanssa, voi päästä vallitsemaan ihmiselämää, jonka ulottuvaisuuden piiriä ei toistaiseksi tiedetä määrätä, vaan aina arvataan paljoa ahtaammaksi, kuin se todella on.

Otamme aluksi hyvin yksinkertaisen esimerkin. Kuuluisa ranskalainen säveltäjä Hector Berlioz (1803—1869) sävelsi, kun häntä 1850-luvulla paljon moitittiin musiikkinsa pauhuisuudesta, hyvin yksinkertaisen musiikkiteoksen ja ilmoitti sen säveltäjäksi erään vanhan musiikin taitajan I7:ltä vuosisadalta. Kun oli saatu sitä kuulla, kiiteltiin sitä säveltensä miellyttävästä yksinkertaisuudesta ja vaatimattomasta kauneudesta sekä selitettiin lyhykäisesti, että uusi aika on kokonaan kykenemätön luomaan mitään sellaista. Berlioz'ille sitä erittäinkin huomautettiin kunnes hän ilmaisi tekemänsä kepposen ja sai asialle paljon naurajia.

Jo tämäkin esimerkki osoittaa, kuinka mahtavasti mielikuvitusvoima saattaa meitä usein hallita, kun meillä ei ole syytä epäillä mieleemme johdatetun aja-

tuksen totuutta. Tässäkin tapauksessa olivat useat todellakin huomaavinaan aivan erityisiä ominaisuuksia luulotellussa säveltäjässä ainoastaan sen tähden, kun olivat siinä vahvassa vakuutuksessa, että niiden ominaisuuksien täytyi siinä esiintyä.

Tästä esimerkistä näemme — ja samaa tulemme huomaamaan vielä muistakin —, että sellaisen mielikuvituksen saa aikaan ehdoton, umpimähkäinen luottamus itse asiaan tahi henkilöön. Kuinka erinomaisen voimallisesti luottamus henkilöönkin voi vaikuttaa meihin, se tuli selvästi näkyviin, kun syksyllä 1890 levisi tieto Koch'in tuberkuliinin parantavasta voimasta. Suuri joukko lääkäreitä oli huomaavinaan sairaissa, joita koettivat tällä uudella keinolla parantaa, aivan toivomiansa ilmauksia, vaikka niitä ei todellisuudessa koskaan esiintynyt. Koch'in paljas uskottavaisuus oli riittävä samaan useita havaitsemaan sellaista, jota ei ensinkään ollut havaittavana.

Se luja ja järkähtämätön luottamus, että jonkin asian pitää tapahtua määrätyillä ehdoilla, voi vaikuttaa ihmiseen sanomattomalla, arvaamattomalla voimalla. Se voi panna hänet tekemään ihmeitä, joihin hän ei selvästi miettien ja tavallisissa oloissa koskaan ryhtyisi. Se voi herättää hänessä sellaista tarmoa, tahdonvoimaa ja toimintakykyä, joka on paljoa suurempi kuin mitä hän koskaan ennen on voinut aavistaa. Usein se antaa hänelle myöskin sellaista itsetietoisuutta, joka voittaa kaikki esteet, ja jota sanotaan ihastukseksi. Kun vähää ennen kuolleen Kimonin sotamiehet Kyprossa olivat siinä vahvassa luulossa, että heillä oli johtajanaan mies, joka oli voit-

tamaton, pani se luulo heidät saamaan voiton Salaminin luona (449 e. Kr.), vaikk'ei heillä ollut ketään päällikkönä. Viimeiset ristiretkeläiset olivat viikkokausia turhaan ponnistelleet; mutta kun heidän joukkoonsa levisi sellainen huhu, että taivaallinen olento oli täydessä asevarustuksessa näyttäytynyt Öljymäellä ja viittaamalla antanut heille lupauksen voitosta, tulivat he sen johdosta kykeneviksi väkirynnäköllä valloittamaan Jerusalemin (heinäk. 15 p. 1099). Vaikka Orleansin neitsyen Jeanne d'Arc'in joukot olivat, ennen neitsyen rupeamista heidän johtajakseen, monen vuoden kuluessa joutuneet tappiolle kaikissa tappeluissa, vei heidät (1429) voitosta voittoon se järkähtämätön luottamus, että Jumalan lähettämä pelastajatar taisteli nyt heidän puolestansa. Niin ovat myöskin armeijat, jotka alakuloisina ja empivinä ovat ryhtyneet taisteluun ja odottaneet itsellensä tappiota, aina tulleetkin lyödyiksi. Näin tapahtui Kodron kuoleman jälkeen dorilaisille, siten roomalaisille Cannaessa, siten Hannibalin joukoille Zaamassa, Bruton joukoille Filippossa, siten Barbarossan joukoille Legnanossa ja Kaarle XII:nen joukoille Poltavassa j. n. e.

Mutta kummallisemmalta tuntunee kuitenkin se, että mielikuvitus voi melkein uskomattomalla tavalla vaikuttaa useiden ihmisten ruumiilliseen terveyteen. Ei ainoastaan mielialaan, vaan myöskin tauteihin vaikuttaa mielikuvitus hyvin ilmeisellä tavalla, vieläpä joskus parantaakin niitä. Kun ulostimena antaa jollekin vaikka leipämarjakkeita (leipäpillereitä) tahi muuta viatonta ainetta, niin tulee hänelle useimmiten sellaisen luulotuksen johdosta vetelä vatsa. Ja jos

uniaineena antaa jollekin unettomalle vaikka sokerivettä tai muuta sellaista, niin poistuu häneltä tavallisesti unettomuus. On myöskin yleiseen tunnettua, että kasvoihin tullut ruusu ja useanlaiset taudit poistuvat »loihtukeinoilla». Se kaikki riippuu suggestioonin vaikutuksesta, mutta tämä vaikutus on vallan tehotonta, jos sairas ei varmasti luota siihen apukeinoon, jota hänessä käytetään.

Ja voipa mielikuvituksen voima sekä niinmuodoin suggestiooni parantaa rampaantuneita jäseniäkin. Pyhissä paikoissa käynnit, ihmeitä tekevät lähteet, pyhäinjäännökset y. m. voivat todellakin saada aikaan varsinaisen parantumisen, kuten useat esimerkit ovat osottaneet. Samoilla perusteilla ovat myöskin puoskaroimiset ja loihtukeinot usein onnistuneet. Mutta tällaisia parannuskeinoja voi seurata menestys ainoastaan silloin, jos sairas on varmassa vakuutuksessa siitä, että hän niiden avulla paranee, eivätkä hermot hänen rampaantuneissa jäsenissään ole vahingoittuneet. Jos ne ovat turmeltuneet, niin ei vahvinkaan luottamus saa mitään aikaan eikä tuhansienkaan pyhäinjäännösten ihmeitä tekevä vaikutusvoima voi mitään toimittaa hänen hyväksensä. Hyvin todennäköistä on myöskin se, että moni Kristuksen toimittama ihmeparannus tapahtui näillä perusteilla.

III. Suggestiooneja tavallisessa unessa.

Jo valveilla saamamme suggestiooni johtaa meidät selittämättömään, käsittämättömään tilaan, johon hypnoottista unta nukkuva on vaipuneena. Siirtyminen valveilla ollessa saadusta suggestioonista hypnoottisessa tilassa annettuun suggestiooniin on ulkonaisten vaikutteiden synnyttämää unennäköä tavallisessa unessa, jommoista jokainen on saanut kokea, näkemättä siinä mitään yliluonnollista tahi tavatonta. Erittäinkin vaikuttavat uniimme hyvin ratkaisevasti sellaiset vaikutteet, jotka ovat tuntomme ja kuulomme välittämiä. Mutta valitettavasti ei tässä suhteessa kuitenkaan voi tehdä sanottavia kokeita, koska ainoastaan hyvin harvat unet jäävät jäljelle tietoomme, joka asianhaara osottaa suurta yhtäläisyyttä sen kanssa, mitä tapahtuu myöskin sikeässä hypnoottisessa unessa. Sellaisia kokeita, jotka käyvät päinsä, on sovelias tehdä tavattoman jyryn avulla, erittäinkin jos sitä kestää pitkään ja makaava heti sen jälkeen herää, niin että unet jäävät hänelle muistiin. Sade, joka lyö ikkunanruutuihin, myrskyn viuhina, pitkällinen jyry ja muu sellainen melu toimittavat hyvin tärkeitä osia meidän unissamme, niin että makaava käsittää ja selittää ne usein hyvin eriskummallisella tavalla.

Jos koskettaa makaavaa, saattaa hän tuntea sen tikarinpistoksi. Jos ehkäisee hänen hengitystään peittämällä hänen suunsa ja nenänsä vaatteella, voi hän useinkin saada sen johdosta painajaisen tunteen. Jos vaate on höytyinen tahi karvainen, niin hän Saattaa tuntea karvaisen eläimen loikovan hänen päällänsä ja vaikeuttavan hänen hengitystään.

Esitettäköön tässä esimerkin vuoksi vielä eräs toisessa suhteessa omituinen tapahtuma. Kun jouluk. 24 p. 1800 Pariisissa lähellä Place de l'Operaa tehtiin murhayritys silloista ensimmäistä konsulia Napoleon Bonapartea vastaan, sattui tämä juuri nukkumaan hänen murhaansa varten käytetyn helvetinkoneen räjähtäessä. Siinä ajanrahdussa, mikä kului koneen räjähdyksestä hänen heräämiseensä, näki hän unta, että oli armeijansa kanssa juuri menemässä Tagliamento-joen yli, itävaltalaisten kanuunain jyristessä, ja sai siten hetkisen kuluessa uudestaan kokea saman sotatapahtuman, jonka oli kokenut kolme vuotta sitä ennen (maalisk. 18 p. 1797).

Makaavan uniin voi toinen vaikuttaa vahvasti myöskin silloin, kun hän rupeaa puhumaan unessa. Jos virkkaa jotakin hänen puheisiinsa, saattaa hän joskus antaa sopivan vastauksen, mutta sekoittaa toisen puheen omiin uniinsa.

IV. Unissa käveleminen.

Unielämässä esiintyy siis usein ilmauksia, jotka ovat läheistä sukua varsinaisille hypnoottisille vaikutuksille. Kosketeltakoon tässä vielä lyhykäisesti unissa kävelemistä, jossa tilassa olijaan suggestiooni tosin vaikuttaa, mutta jossa on muutamissa suhteissa ilmauksia, mitkä ovat melkein samoja merkitykseltään kuin muutamat hypnoottisetkin ilmaukset. Kuitenkin poikkeaa se tila jyrkästi kaikesta-, mitä pidetään luonnollisena ja selitettävänä.

Niin sanotun »painajaisen» esiintyminen on jo lievin laji unissakävelyä. Kehittyneemmässä, vahvemmanlaatuisessa unissakävely-tilassa nousee sairas ylös vuoteeltansa — sillä sairauden ilmauksena on unissakävelemistä pidettävä — pukee useimmiten säällisesti yllensä, puhuu ääneensä, kävelee sinne tänne, koskettelee esineitä ja makaavia, välttelee, jos silmänsä ovat auki, tiellensä tahallisesti pantuja esteitä, avaa ikkunoita, kävelee rappuja ylös ja alas, kiipeilee hämmästyttävän varmasti tikapuilla ja katoilla, kävelee hyvin kapeita lautojakin myöten ja palaa vihdoin takaisin vuoteellensa nukkumaan, eikä hänelle jää vähääkään muistiin, mitä on tapahtunut. Silmät on unissakävijällä useimmiten puoliauki tahi ihan seläl-

lään, niin että näyttää siltä, kuin olisi hänen näköaistinsakin jonkin salaperäisen vaikutuksen alaisena. Tämä ehkä selittää sekä sen, miten unissakävijä kykenee välttelemään esteitä, että myöskin muita omituisia ilmauksia. Unissakävijä on usein mitä vaarallisimmassa tilassa, mutta hänelle ei tapahdu mitään pahaa, sillä hänellä ei ole tietoa läheisestä vaarasta eikä hän osaa empiä ja olla epävarma. Pelko ja epävarmuus juuri tekevät monen vaarattomankin olotilan vaaralliseksi meille. Sentähden onkin vaarallista ruveta puhumaan unissakävijälle, kun se kävelee katolla tahi on muuten vaarallisessa tilassa. Jos unissakävijä yht'äkkiä herää ja tulee tietoonsa vaarasta, niin voi paljas vaaranpelko panna hänet horjahtamaan, jota hän ei unitilassaan olisi koskaan tehnyt. Unissakävelijän kaikki toiminnat ovat puhtaasti koneellisia. Joskus hän ottaa esiin kirjan, joka saattaa olla kirjoitettu hänelle tuntemattomalla kielellä — aukasee sen ja käyttäytyy kuin hän sitä lukisi. Hän ei siinä keskeydy, jos sammuttaa tulenkin ja jättää hänet pimeyteen.

Tämä viimeksi mainittu asianhaara osottaa siis selvästi, että unissakävijä toimii ilman ajatus- ja harkintakykyä ja että hänen toimintansa niinmuodoin ovat puhtaasti koneellisia, niinsanotuita heijastusliikkeitä, joissa muisti tavallisista toiminnoista omituisella tavalla häntä johtaa. Unissakävijän uni lienee sitä paitsi hyvin sikeätä. Tämä näkyy jo siitäkin, ett'ei unissakävijä vastaa kysymyksiin, kuten muut uneksijat usein tekevät, eikä myöskään näy yhtään tuntevan valon kiihotusta. Se on vain vielä selittämä-

töntä, miten täysikuu voi niin vahvasti, kuten tiedetään, vaikuttaa unissakävijään.

Mutta mistä johtuukaan unissakävelyn salaperäinen, kammottava ilmaus! Vaikeaa olisi arvaamalla löytää siihen syytä, ja jos tulemme syyn tuntemaan, tuntuu se meistä naurettavalta. Unissakävelemistä saavat aikaan sisuksissa olevat madot. Niin yksinkertaisesta syystä syntyy siis ilmaus, johon luulisi tarvittavan yliaistillista selitystä.

V. Hypnoottisen unen aikaansaaminen.

Ken soveltuu hypnotiseerattavaksi? Tähän huvittavaan kysymykseen on koetettava ensin vastata. Useat luulevat ainoastaan harvoja ihmisiä voitavan hypnotiseerata, mutta se luulo on perin väärä. Päinvastoin on melkein joka ihminen siihen taipuva, vaikka kyllä toinen enemmän kuin toinen. Kuuluisa ranskalainen lääkäri Liébault, joka on perusteellisesti ja laajaperäisestä tutkinut hypnotismiä ja sen arvoa parannuskeinona, huomasi 1,011 henkilön joukossa ainoastaan 27, joita ei ollut voitu, saada hypnotiseeratuksi. Tällaisia ei siis ollut kolmea prosenttia. 33 hän sai uniseen, jäseniä raukaisevaan tilaan, 200 hereilliseen uneen, 460 sikeään ja 232 hyvin sikeään uneen; 31 lievään ja 131 vahvaan unissakävelytilaan, jolla hän ymmärsi muistamattomuutta hypnoosin jälkeen.

Useat hypnoottisten teosten julkaisijat ovat pitkän kokemuksen nojalla tulleet siihen mielipiteeseen, ett'ei kukaan ihminen voi täydellisesti vastustaa hypnoosia, jos vain hänellä on todella hyvä tahto nukkua. Joll'ei mediumilla (sillä, jota koetetaan nukuttaa) ole tätä tahtoa, niin hänen hypnotiseeraamisensa on mahdo-

tonta, mikä tässä olkoon sanottu kaikkien levottomien mielten rauhoittamiseksi. Ken välttämättömästi tahtoo pysyä valveilla taikka sallia itsensä nukuttaa siinä vakuutuksessa, että hypnotismi on pyörtymystä, häntä ei voi hypnotiseerata. Kertomukset matkustajista, jotka heidän matkatoverinsa on rautatienvaunussa muka katseellaan hypnotiseerannut ja sitten vastustusta kokematta ryöstänyt tyhjiksi, kuuluvat tarujen piiriin.

Useita kummastuttanee se, että todella lujatahtoiset henkilöt ovat paljoa helpommat hypnotiseerata kuin heikkotahtoiset, kohtutautiset ja heikkohermoiset henkilöt, mutta tähän on syynä se, että edelliset voivat paljoa lujemmin kiinnittää tahtoansa makuuajatukseen kuin jälkimmäiset. Heikkohermoiset ja -tahtoiset ihmiset ovat sitä vastoin avoimemmat suggestiooneille, heti kun hyvästi vaipuvat hypnoottiseen uneen, ja siksi he ovat myöskin paraita mediumeja.

Hypnoosin voi saada aikaan monella eri tavalla. Kaikki väsyttävä ja niinmuodoin kaikki, mikä vaikuttaa yksitoikkoisesti, sopii sitä synnyttämään. Pään muutamien kohtien pyyheksiminen ja kiiltävään esineeseen katsominen ovat tavallisimpia keinoja. Ne tekevät toivotun vaikutuksen jo muutamassa minuutissa, jopa muutamassa sekunnissakin, jos nukutettava on sellainen, jota usein on hypnotiseerattu. Myöskin yksitoikkoinen ääntelemine, kuten intialaisten tamtam-rummun ääni, voi saada aikaan saman tuloksen. Tunnettua on myöskin, kuinka nukuttavaa on yksitoikkoisen saarnan tai luennon kuuleminen.

Intialaiset pylväspyhimykset hypnotiseeraavat itsensä hokemalla »om»-tavua. Myöskin ilman huokuminen, esim. palkeen puhaltelu, on toisinaan ollut riittävä saamaan aikaan hypnoosin; — ja ohimennen sanoen tämä on varmin keino myöskin hypnoosin poistamiseksi. Toisen hypnotiseeraamisen näkeminen on usein riittävä tekemään katsojan uniseksi, sillä tässä tapauksessa samoin kuin haukotteluakin nähdessä valtaa uni- ja väsymys-ajatus näkijän mielen. Hyvin luotettava ja usein käytetty tapa on myöskin se, että keskeymättä katsotaan hypnotiseeraajaan, jolloin saattaa joskus tapahtua, että tämä itsekin vaipuu uneen.

Jos minuutin ajan katsoo liikkumatta omaan kuvaansa peilissä, niin voi helposti tulla vakuutetuksi, että ihmisen katse, kun hänen kasvonsa ovat aivan liikkumattomina, väsyy jo hetkisen kuluttua. Tähän asianhaaraan lienee perustunut myös kreikkalaisten satu Medusan päästä, joka hirmuisuudellaan halvasi kaikki, jotka sitä silmäilivät. Ja se suuri vaikutus, joka eläinten kesyttäjällä on kesyttömiin eläimiin, kuin myöskin se tosiseikka, että pienet linnut ikäänkuin halvautuvat kalisevan käärmeen paljaasta silmäyksestä eivätkä voi paikaltaan liikkua, perustuvat siihen, että tuijottava silmä tekee niihin hypnotiseeraavan tahi, toisin sanoen, lumoavan vaikutuksen.

On monta kertaa huomattu, että semmoisia, jotka ovat usein olleet hypnoottisessa tilassa, on paljas tieto siitä, mihin aikaan heidät tullaan hypnotiseeraamaan, pannut ilman muita apukeinoja vaipumaan uneen ilmoitetun ajan tultua.

Huomattakoon kuitenkin, että hypnoottinen uni voi tulla ainoastaan silloin, kun mediumin huomio ei ole muulle taholle kääntyneenä.

Semmoista, joka juuri on ollut ankarassa kiihotuksessa tai on vastenmielisessä tilassa tai hauskaan jutteluun kiintyneenä, ei kukaan voi nukuttaa.

VI. Ilmauksia valveellisen hypnoottisen unen aikana.

Hypnoottisen unen vaikutus voi tosin eri henkilöissä näyttäytyä hyvin eri tavalla, mutta mediumi tulee sen vaikutuksen kautta kuitenkin aina enemmän tai vähemmän tahdottomaksi välikappaleeksi hypnotiseeraajan käsissä. Hieman vastarintaa saa hypnotiseeraaja tosin aina kokea mediumin puolelta, jos hänen käskynsä ovat tästä vastenmielisiä. Mutta uudistettuaan käskynsä monta kertaa painokkaasti, pääsee hän kuitenkin usein tarkoituksensa perille. Jos vastustus mediumin puolelta on liian suuri, niin on seurauksena hänen pakottamisestaan käskyä toimittamaan ainoastaan se, että hän herää hypnoottisesta unestansa.

Useimmat hypnotiseeratut osottautuvat tottelemattomiksi, jos heitä kehoitetaan tekemään sellaista, mikä tulisi raskauttamaan heidän omaatuntoansa, niinkuin murha, varkaus, haureus j. m. s. Mutta he antavat helpommin myöten, jos he sellaisissa tapauksissa tulevat olemaan vaikuttamattomia asianosaisia.

Hypnoottisen unen ensimmäisenä ilmauksena sekä myöskin tunnuksena siitä, että hypnotiseerattu on siihen vaipunut, on se, että hän on kyvytön ilman

hypnotiseeraajan lupaa avaamaan silmiänsä. Muuten on mediumi tämän unen alussa aivan samallaisessa tilassa kuin valveillakin ollessaan. Hän on yhä täydessä tiedossaan, juttelee läsnäolevien kanssa, kuin ei mitään olisi tapahtunut, ja tuntee vain hauskuutta siitä, ett'ei voi avata silmiänsä. Vaivuttuaan sikeämpään uneen, tottelee nukkuva muutamia hypnotiseeraajan käskyjä. Hänen täytyy tämän käskystä kierrellä käsiänsä sisätysten eikä hän voi lakata siitä,' ennenkuin saa käskyn. Hypnotiseeraaja saa käskemällä aikaan sen, että mediumi voi liikuttaa ainoastaan muutamia ruumiinsa osia, esim. käsivarsiansa, vaikka ne edeltäkäsin olisi pantu asemaan, jossa niiden liikuttaminen on mitä vaikeinta. Mediumin lihakset jännittyvät kovasti hypnotiseeraajan käskystä, ja määrätty ruumiinosa jäykistyy ja kovettuu puun kaltaiseksi, niin että sen ennen voisi murtaa poikki, kuin se ilman hypnotiseeraajan lupaa taipuisi mihinkään päin sille määrätystä asemasta. Mutta hypnotiseeraaja voi yhdellä sanallaan lakkauttaa tämän jäykkyyden ja saada siten jäykistyneen ruumiinosan entiseen notkeuteensa. Mutta tällaisessakin, niinsanotussa kataleptisessa, tilassa ollessaan voi mediumi säilyttää tajuntansa. Huomattakoon sitä paitsi se, ett'ei jäsenten kangistuminen tuota mediumille mitään kipua, erittäinkin jos hypnotiseeraaja suggereeraa kivuttomuutta.

Tätä jäykistystä voi kestää tuntikausia — on nähty sen kestävän 17 tuntia. Mutta olkoonpa mediumi kuinka pakollisessa ja hankalassa asemassa hyvänsä, hän ei herättyään tunne pienintäkään väsymystä tai

muuta vastenmielistä seurausta. Silloinkin, kun mediumin käsivarsi on kuormitettuna painoilla, se voi pitää sitä ojennettuna kuinka kauvan hyvänsä. Mutta hänen valveilla ollessaan herpoaisi hänen käsivartensa jo muutamassa sekunnissa. Jos mediumi on tarpeeksi sikeässä unessa, niin voidaan koko hänen ruumiinsa panna sellaiseen kataleptiseen tilaan. Se tulee jäykäksi kuin puu, niin että kun sen pään ja kantapäiden alle on pantu kannatusta, täysikasvuinen henkilö saa käydä sen päälle istumaan, eikä se vähääkään siitä taivu. Sellaista vastustusta ei kukaan ihminen, ei edes paras voimistelija ja vahvin atleetti kykenisi valveilla ollessaan tekemään.

VII. Ilmauksia sikeän hypnoottisen unen aikana.

Sikeässä hypnoottisessa unessa olija näyttää useita mitä kummallisimpia ilmauksia, verrattain yksinkertaisista alkaen mitä käsittämättömimpiin.

Verrattain yksinkertaista on esim. hypnotiseeratun jäljittelyvietti. »Tämä, samoin kuin taipuvaisuus tottelemaan käskyjä, on useilla niin vahva», sanoo Preyer, »ett’eivät he, vaikka ovat jossakin määrin itsetietoisia, voi sitä viettiä hillitä, vaan sitten jäljestäpäin kertovat, että heistä tuntui tarpeelliselta ja mieluiselta siihen alistua ja ett’eivät he muuten voineet tehdä kuin tekivät». Jos hypnotiseeraaja vaatii mediumia tekemään kaikki, mitä hänkin tekee, niin tekee mediumi siten kaikkein haitallisimmissakin oloissa. Hänen mukaansa viheltelee mediumi valssia tanssien, vaikka 50 kilogramman paino riippuisi käsivarressa. Se lausuu jokaisen sanan, minkä hypnotiseeraaja on sille puhunut, tämän käyttämillä äänen venähdyksillä, mielenilmauksella ja murteella. Se toistelee sellaisiakin lauseita, jotka hypnotiseeraaja on puhunut sille ihan vieraalla kielellä. Se rykäisee keskellä lausetta juuri samassa kohdassa, jossa hypnotiseeraajakin oli rykäissyt. Mediumi on, lyhyesti sanoen,

täydellisin fonograafi (puheenkertauskone), mitä voi ajatella.

Ehdotonta kuuliaisuutta, tahdotonta nöyryyttä osottaa hypnotiseerattu myöskin siinä suhteessa, että hän aisteillansa tajuaa kaikkea, mitä nostetaan hänelle mieleen ja mikä on hänen tajuntakykynsä piirissä, ja ett'ei hän käsitä mitään sellaiseksi, mitä se todella on, vaan sellaiseksi, joksi hypnotiseeraaja sen sanoo. Vettä, jota annetaan hänelle viininä, hän juo viininä ja jos hän on viinintuntija, ilmoittaa hän sen merkin ja vuosikerrankin. Hän myöskin päihtyy siitä, jos juo sitä paljon. Ja samoin käy, jos annetaan hänelle kirjoitusmustetta tahi etikkaa, sanoen sitä viiniksi. Päinvastoin hän voi nauttia alkoholi-juomia hyvin runsaasti, jos niitä annetaan hänelle vetenä, tulematta niistä vähääkään päihtyneeksi. Hypnotiseeraajan käskystä hän menettää puhelahjansa ja kuulonsa tahi kuulee ainoastaan, mitä hypnotiseeraaja hänelle sanoo. Jos antaa hänelle jonkun esineen ja sanoo sitä päällystakiksi, koettaa hän panna sitä päällensä; jos sanoo sitä luudaksi, alkaa hän sillä lakaista; jos auki levitetyksi sateenvarjoksi, niin käyttäytyy hän kuin tuntisi satavan päällensä. Jos sanoo hänen olevan kukkatarhassa, kumartuu hän ja on poimivinaan kukkia sekä istuutuu sitten ja hääräilee, kuin tekisi kukkaseppelettä tahi -kimppua. Jos hän on seisoallaan ja hypnotiseeraaja sanoo hänelle maanjäristyksen olevan paraillaan, niin tarttuu hän molemmin käsin kiinni johonkin kiinteään esineeseen, voidakseen pysyä pystyssä. Jos hypnotiseeraaja sitten heti käskee hänen istuutua maahan, sanomatta hänelle ensin, että

pitää irroittaa kätensä, niin hän ei niitä irroita eikä niin ollen voi ruveta maahan istumaan. Tämä viimeksi mainittu ilmaus on erittäin huomattavaa laatua, sillä se osottaa hypnotiseeratun aina tajuavan ja käsittävän vain sitä, mikä on lähinnä, ja voivan ottaa vastaan ainoastaan hetkellisiä kiihotuksia. Se osottaa, ett'ei hän yleensä tunne silloista tilaansa ja että hän itsekseen jätettynä on kokonaan tahdottoman olion kaltainen. Hän on vain kone, jota hypnotiseeraaja käyttää, ja joka ei ilman tämän apua voi tehdä tai tajuta mitään.

Niitä kummastuttavia muutoksia, joita tapahtuu ihmisen aistien eli yleensä tajuntakykyjen toiminnassa, kun hän on hypnoottisessa unessa, ei vielä ole saatu selville. Kun useimpain ihmisten toinen tai toinen aisti voi, heidän ollessaan sikeähkössä unessa, hypnotiseeraajan käskystä kadottaa enemmän tai vähemmän tajuntakykyänsä, niin sama kyky voi toisilla taas niin kasvaa ja hienostua, että voittaa harvinaisimmatkin ilmaukset tällä alalla, nimittäin semmoisetkin, joita joskus esiintyy kohtutautisilla naisilla. Näyttää kuitenkin olevan mahdotonta edeltäkäsin päättää, mitkä yksilöt sukeutuvat minkinlaisiksi hypnotiseerattuina.

Lukuisimmat ja moninaisimmat ovat ne muutokset, jotka tapahtuvat tuntoaistissa. Jos hypnotiseeraaja sanoo mediumille — erittäinkin jos tämä on kataleptisessa tilassa — ett'ei hän saa tuntea mitään, niin voi hänelle tehdä mitä hyvänsä, eikä hän tunne siitä mitään tai osota minkäänlaista vastustusta, miten tahansa häntä pideltäisiin. Häntä saa pistellä neuloilla

mihin kohtaan ruumista hyvänsä tahi tuottaa hänelle muulla tavalla kipua, mutta hänen ruumiinsa osat eivät siten rääkättäessä vähääkään värähtele tahi näytä tuntevan, mitä niille tehdään. Little puhkaisi Newyorkissa silmän sarvikalvon eräältä, jonka luultiin vain tekeytyneen hypnotiseeratuksi, mutta hänessä ei esiintynyt mitään vastustuksen merkkiä. Hänen herättyään tulehtui hänen silmänsä sarvikalvo ankarasti.

Koska tätä tunnottomuutta jatkuu niin kauvan kuin tahdotaan, niin ovat useat lääkärit, erittäinkin silmälääkäri Esdaile Kalkuttassa, panneet hypnoosin avulla sairaita, joissa on ollut tehtävä suuria kirurgisia leikkauksia, tällaisen analgesian (kivistämättömyyden) tilaan. Samoin on hampaanottoa suusta ja lapsensynnytystä tehty hypnoosin avulla kivuttomaksi. Varmaa on myöskin se, että jo keskiaikana useiden piinapenkin uhrien hyväksi käytettiin hypnoottista analgesiakeinoa.

Niin eriskummaisilta kuin tällaiset ilmaukset näyttävätkin, voimme kuitenkin valveellisiakin ihmisiä saattaa tiloihin ja tavata tiloissa, jotka ovat hyvin samaa laatua kuin nuo hypnoottisetkin tilat, vaikka vähemmän kehittyneitä. Jos tiukasti kääntää huomionsa johonkin muuhun, niin voi ruumiillisia kipuja saada siten joko lievenemään tahi kokonaan lakkaamaankin. Hampaansärky loppuu usein heti, kun sairas näkee hammaslääkärin pihdit tai ainoastaan astuu hänen asuntoonsa. Vilkas, henkinen ponnistelu tai ankara mielenliikutus saa myöskin usein ruumiillisen vaivan haihtumaan.

Tämän hypnoottisessa unessa esiintyvän tunnottomuuden (anestesian) vastakohtana on liiallinen, tavaton tuntoisuus (hyperestesia). Myös tähän tilaan voi jonkun verran päästä valveillakin, kun itseään totuttelee siten, että hartaasti antautuu ajattelemaan ja tuntemaan jotakin erityistä rasitusta tai vaivaa eikä salli huomionsa kiintyä muihin vaikutuksiin tai ilmiöihin. Muistettakoon esimerkiksi sokeain äärettömästi kehittynyt tuntoaisti. On sitäpaitsi varmaa, että sairaaseenkin, erittäinkin kohtutautiseen, voi kehittyä hyperestesia, joka hyvin vetää vertoja hypnoottisen unen aikana esiintyvälle.

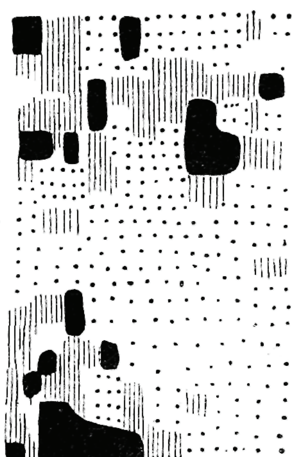
Huomattakoon myöskin, että hypnotiseeratuilla, jotka ovat yksipuolisesti kataleptisiä, toinen puoli ruumista on anestesinen eli tunnoton ja toinen puoli hyperestesinen eli tavattoman tuntoinen, jolloin katalepsi, ilman määrättyä sääntöä, esiintyy väliin tunnottomalla, väliin tuntoisella puolella.

Käsi kädessä varsinaisen tuntoaistin kanssa käy myöskin lämpöaisti (kuv. 1 ja 2). Enimmiten poistuu tämäkin käskyn mukaan, häviten usein ihan kokonaan, mutta voi myöskin tarkistua aivan äärimmäisyyteen asti, niin että sellainenkin pikku henkäys lämmintä ilmaa, jota säännöllisessä tilassa ollessa ei voisi tunteakaan, saattaa tehdä hyvin tehoisan ja vastenmielisen vaikutuksen. Richer, Pariisista, kertoo eräästä kohtutautisesta, jolle tuotti ikävää tuntoa toisen kädestä huokuva lämpö, vaikka käsi oli 40 sentimetrin päässä hänen selästänsä.

Tuntoaistin tapaan muuttuvat myöskin muut aistit, ja niiden vaikutuksen voi joko kokonaan poistaa tahi erinomaisen tarkaksi vahvistaa.

Niinpä voi hajuaistin tarkistaa siihen määrään, että mediumi kykenee sen avulla erottamaan henkilöitä toisistansa, tuntemaan henkilön hänen käsineensä hajusta j. n. e. Englantilainen Braid, joka vuoden

Kuv. 1. Kuv. 2.

Kylmän- ja lämmöntunnon jakaantuminen samaan kohtaan reiden pintaa.

Kuv. 1 kylmäntunto, kuv. 2 lämmöntunto. Mustat kohdat ovat vahvatuntoisia, piiruiset kohdat kohtalaisen tuntoisia, pisteiset kohdat heikkotuntoisia ja tyhjät kohdat ihan tunnottomia.

1840 paikoilla ensin alkoi tieteellisesti tutkia hypnoosia, juttelee erään hypnotiseeratun selvästi tunteneen tuoksun ruusustа, joka oli 15 metrin päässä hänestä. Kerran taas pidettiin nimikorttia erään kohtutautisen

edessä, jonka jälkeen kortti yht'äkkiä revittiin palasiksi, ja palaset piilotettiin eri paikkoihin viereisessä huoneessa. Pikkunen pala korttia annettiin sairaalle, joka ensin haisteli sitä ja sitten töytäsi viereiseen huoneeseen sekä yksistään hajuaistinsa johtamana — sillä häneltä oli silmätkin varmuuden vuoksi sidottu — haki kortin kaikki palaset. Ja kun yksityiset henkilöt olivat myöskin ottaneet haltuunsa saman kortin palasia, niin kääntyi sairas heidän puoleensa eikä jättänyt heitä rauhaan, ennenkuin sai heiltä pois kortin palaset. Mutta muilta läsnäolevilta hän ei ensinkään ruvennut niitä hakemaan. Kun joku otti häneltä kortin palasen ja poistui sen kanssa huoneesta, juoksi hän sen jälkeen ja raivoisena huutaen ja reuhaten otti siltä sen pois. Tätä hajuaistin tarkkuuden sairaloista kiihtymistä ei kuitenkaan kestänyt puolta tuntia kauvempaa. Kun tällaiset heräävät unestansa, on heiltä hävinnyt kaikki muisti siitä, mitä unissa tapahtui.

Kuuloaisti myöskin saattaa tarkistua aivan ihmeteltävään määrään. Mediumi saattaa kuulla kuiskeen ja aivan vähäpätöisen äänen hyvin loitolta sekä jäljitellä sitä. Mutta sellainen kuulon tarkistuminen ei ole mitään harvinaista kohtutautisillakaan. On huomattu niiden kuulevan taskukellon tikityksen viereisestä huoneesta, hiljaisen kävelemisen paksulla matolla ja sairaan lapsen hengityksen läheisestä yläkerroksesta j. n. e.

Kuitenkaan ei tähän asti vielä ole huomattu, herkistyykö hypnoosi-tilassa olijan makuaisti. Vaan hyvin luultavaa on kuitenkin, että se herkistyy, koska

sen laita on siten kohtutautisilla, kuten usein on huomattu.

Näköaisti on vaikeimpia aisteja tutkia, koska harvoin on tilaisuutta tehdä tyynesti ja varmasti siinä havaintoja. Tavallisesti on mediumilla silmät kiinni, niin että on mahdotonta tehdä niissä havaintoja tai tietää, näkeekö hän niillä. Mutta kun näköaisti pääsee toimimaan, tapahtuu siinä samanlaatuisia muutoksia kuin muissakin aisteissa. Ne hypnotiseeratut, jotka ovat kyenneet lukemaan, ovat voineet lukea hienopainoista kirjaa puolipimeässäkin. Ohimennen huomautettakoon, että kohtutautiset näkevät isohkoja esineitä ihan pimeässäkin. — Bergson mainitsee erään hypnotiseeratun piirustaneen mikroskoopillisesta laitteesta soluja, jotka läpimitaten olivat 0,06 mm, tarvitsematta mikroskooppia avukseen. Usein on myöskin kirjoitutettu mediumilla sanoja sanelemisen mukaan. Kuitenkaan ei tätä heidän kykyänsä ole luettava näköaistin ansioksi, sillä tuntoaisti näkyy pikemmin toimittavan siinä pääosan. Heidän kirjoittamisensa ei näet keskeydy, kun vetää paperin pois heidän silmiensä edestä. Tässäkin tapauksessa tehdään jäljestäpäin korjauksia oikeaan kohtaan.

Hypnoosi vaikuttaa myöskin muistiin mitä suurimmassa määrässä. Useimmat mediumit kadottavat hypnotiseeraajan käskystä kaiken muistinsa, niin ett'eivät muista omaa nimeänsä, ikäänsä tai asuntoansa. Mutta jos ne heille tavataan tahi kirjoitetaan, jos näet taitavat kirjoitusta lukea, niin tietävät he ne jälleen. Usein taas on heidän muistinsa siitä, mitä elämässänsä ovat ennen kokeneet tai kuulleet, hämmästyt-

tävän tarkka, ja usein onkin heidän muistinsa ihmeellinen suggestioonien noudattamisessa.

Tämä muistin suuresti vahvistunut voima toimitti pääosan esim. niissä kuuluisissa kokeissa, joita Krafft Ebing teki muutama vuosi sitten, herättäen niillä suurta kummastusta. Hän nostatti mieleen noin 30 vuotiaalle naiselle perätysten, että tämä oli 7, 15 ja 19 vuoden vanha, ja suggereerattu nainen käyttäytyi erhetyttävän tarkasti kunkin tuonikäisen lapsen tai tytön tavalla.

Niissä kokeissa, joita Jolly Berliinissä toisteli, hän nostatti mieleen eräälle piammiten tuon edellisen ikäiselle naiselle, että tämä oli 70 vuoden vanha, ja tämä nainen myöskin muuttui käytökseltään tuon ikäisen eukon tapaiseksi, mutta ei kuitenkaan taitanut jäljitellä sen ikäistä niin erhetyttävän tarkasti kuin nuoria, joita hänelle samoin suggereerattiin. Mutta tämä viimeksi mainittu asianhaara osottaa juuri, kuinka suuresti muisti vaikuttaa sellaisiin ilmauksiin. Kun on esitettävä olotilaa yksinomaan niiden havaintojen perusteella, jotka henkilö on tehnyt elämänsä kuluessa, niin hän ei voi esittää sitä niin tarkasti kuin sellaista olotilaa, jossa hän itse on ollut ja elämää kokenut. Sitä taas tarvinnee tuskin erityisesti huomauttaa, että muisti myöskin keinotekoisesti, suggestioonin kautta, aikaansaaduissa luulohavainnoissa toimittaa hyvin silmäänpistävän osan. Mainittakoon siitä tässä vain yksi Richerin kertoma esimerkki. Eräälle hypnotiseeratulle suggereerattiin, että hän nousi ilmapallossa ylös ilmaan ja saapui kuuhun. Ja tämä suggereerattu näki kaiken olevan kuussa,

niinkuin hän oli ennen lukenut Jules Vernen teoksesta, ja silmäili isoa palloa, maapalloa, päänsä päältä avaruudessa. Hän näki kuussa kaikellaisia harvinaisia olioita j. n. e.

Mutta merkillisin esimerkki tästä muistikyvyn vahvistumisesta on kuitenkin se, että eräs hypnotiseerattu kohtutautinen kerran taisi laulaa aarian »Afrikkalainen»-nimisen näytelmäkappaleen toisesta näytöksestä, josta aariasta hän ei valveilla ollessaan muistanut niin mitään.

VIII. Niinsanottu jälkihypnoosi.

Emme vieläkään ole päässeet näiden kummallisten ilmausten loppuun, sillä emme ole puhuneet kaikkein kummallisimmasta, niinsanotusta jälkihypnoosista. Tämä on sellaista hypnoosia, joka vaikuttaa kuinka pitkän ajan perästä hyvänsä, hypnotiseeratun herättyä hypnoottisesta unestaan.

Kun antaa hypnotiseeratulle mediumille käskyn herättyään tehdä jotakin määrätyllä ajalla, niin sellainen henkilö useimmiten noudattaa sitä käskyä, ikäänkuin olisi vielä hypnoottisessa tilassa, vailla omaa tahtoa.

Paitsi sitä, että hän tekee täsmälleen, määrättyyn aikaan kaikki, mitä hänet on käsketty tekemään, niin hänet voi myös vallata jokin ruumiillinen rasitus, kuten väsymys, tilapäinen huonovointisuus, jäsenten kangistus, kuurous, puhumattomuus joko heti hypnoosin jälkeen tai myöskin määrättynä päivänä, määrättyjen viikkojen tahi kuukausien kuluttua, aina sen käskyn mukaan, jonka hän hypnoottisessa tilassa ollessaan sai hypnotiseeraajalta. Mediumin on nähty panevan toimeen hypnoottisessa tilassa saamiansa suggestiooneja, kun toista vuotta oli jo kulunut hänen joutumisestaan hypnotiseeratuksi, eikä hänellä

väliajalla ollut mitään tietoa niistä suggestiooneista, joka asianhaara lienee ehkä kaikista eriskummaisin.

Jälkihypnoottisten kokeiden tyhjentymättömistä varastoista esitettäköön tässä muutamia esimerkkejä Nancyn lääkärin Bernheimin tekemistä kokeista.

Ensimmäisen esimerkin kertoo Bernheim seuraavalla tavalla:

»Minä suggereerasin hoidokkaalleni hänen nukkuessaan, että hän herättyään on näkevä hra S:n, joka oli virkaveljiäni, parta ajeltuna vain toiselta puolelta kasvoja ja päässä suunnattoman iso hopeainen nenä. Kun hoidokkaani heräsi, loi hän sattumalta silmänsä virkaveljeeni ja rupesi ääneensä nauramaan. ‘Lienette varmaan lyönyt vetoa! Onhan partanne ainoastaan toiselta puolelta ajeltu! Ja millainen nenä vielä! Oletteko nenänne menettänyt?’ kysäisi hän lopuksi. Hänellä ei ollut pienintäkään aavistusta siitä, että kaikki tämä oli nostatettu hänelle mieleen.» Toiselle taidokkaallensa sanoi Bernheim: »Tuossa on kemiallinen kirja! Kun heräätte, pitää teidän heti muistaa lukea siitä luku kullasta. Etsikää sisällysluettelosta se luku, ja sitten lukekaa se. Sen tehtyänne pitää teidän sanoa minulle: ‘Jos minulla olisi kultaa, niin antaisin sitä teille mielelläni vaivanne palkaksi. Mutta valitettavasti ei minulla sitä ole. Kultaa ei saada meriväessä eikä rautatienpalveluksessa!’ Näiden ajatusten pitää tulla mieleenne sitä lukieassanne.» Vasta runsaan puolen tunnin kuluttua mediumi herätettiin. Bernheim lähti pois huoneesta ja tultuaan takaisin näki hoidokkaansa lukevan määrättyä lukua kullasta. Kysymykseen, miksi hän sitä luki, vastasi hoidokas:

»Se johtui minulle mieleen.» Pysähdyttyään vähän, hän jatkoi: »Jos minulla olisi kultaa, niin palkitsisin mielelläni teitä; mutta minulla ei sitä ole.» Sitten hän jälleen luki hetkisen ja sanoi: »Rautatieyhtiöt eivät todellakaan rikastuta virkamiehiänsä.» Jäljestäpäin kummasteli hän suuresti, kun sanottiin hänelle, ettei hän itsestään ollut saanut niitä ajatuksia, vaan ne oli nostatettu hänelle mieleen.

Seuraava esimerkki hypnoosin vaikutuksesta, pitkähkön ajan perästä, on hyvinkin kuvaava. »Elokuussa 1883», kertoo Bernheim, »sanoin unissakävijälle, vanhalle kersantti S:lle, kun hän nukkui: 'Minä päivänä lokakuun ensimmäisellä viikolla tulette terveeksi?' Ja hän vastasi: 'Keskiviikkona!' 'Hyvä', sanoin minä, 'vaan muistakaa, että menette ensi lokakuun ensimmäisenä keskiviikkona tri Liébault'in luo. Hänen luonansa tulette kohtamaan tasavallan presidentin, joka antaa teille mitalin ja eläkkeen!' 'Kyllä menen', vastasi hän. Sittemmin en enää puhunut hänelle mitään siitä asiasta, ja kun hän heräsi, ei hän muistanut mitään. Väliajalla kohtasin häntä usean kerran, annoin hänelle muita suggestiooneja, mutta en koskaan muistuttanut hänelle edellistä. Lokakuun 3 p:nä — niinmuodoin 63 päivää mainitun käskyn jälkeen — sain tri Liébaut'ilta seuraavan kirjeen: 'Unissakävijä S. saapui tänään luokseni k:lo 10 minuuttia vailla II. Kun hän sisään astuttuaan meni hra F:n ohitse, tervehti hän tätä ja kääntyi sitten vasemmalle, minun kirjastooni. Huomaamatta ketään toista, tervehti hän minua kunnioittavaisesti ja lausui sitten sanan »ylhäisyys». Koska

hän puhui hyvin hiljaa, niin menin nopeasti hänen luoksensa, ja hän ojensi minulle samassa oikean kätensä, sanoen: ‘Kiitän teidän ylhäisyyttänne’. Kysyin häneltä sitten, kenen kanssa hän luuli puhuvansa. ‘Kah, tasavallan presidentin kanssa!’ vastasi hän. Tahdon heti mainita, ett’ei luonani ollut ketään ennen häntä tulleita. Sitten hän kääntyi jälleen kirjastoon, teki kumarruksen jäähyväisiksi ja meni jälleen hra F:n ohitse. Tämän kummallisen käyttäytymisen näkijät sanoivat minulle muutaman minuutin kuluttua, hänen lähdettyään, että eiköhän se mies ollut mieletön. Minä vastasin, ett’ei hän ensinkään ollut mieletön, vaan yhtä järkevä kuin tekin ja minä; mutta siinä oli muu syy vaikuttamassa.’ Kersantti kertoi sittemmin, että lokakuun 3 p:nä k:lo kymmenen aikaan aamulla hänelle oli yht’äkkiä tullut mieleen ajatus mennä Liébault’in luo, ett’ei hän edellisinä päivinä ollut tietänyt siitä mitään ja ett’ei hän muistanut mitään siellä käynnistänsä.»

IX. Hypnotismin rikoksellinen väärinkäyttö.

Lukemattomia muita, hyvin huvittavia ja tieteellisessä suhteessa arvokkaita kokeita voi tehdä ja on myöskin tehty. Mutta sen johdosta, mitä edellä on sanottu jälkihypnoosista, tahtonee lukija ehkä tehdä kysymyksen, eikö hypnotismia voi käyttää rikoksellisiin tarkoituksiin.

Tähän kysymykseen on heti ja empimättä vastattava myöntävästi.

Kuitenkaan ei tämä asia todella ole niin vaarallista laatua, kuin yhdestä tai toisesta asianhaarasta voisi luulla. Eräs Czynski-niminen mies esim. herätti vuoden 1894 lopulla paljon puhetta itsestään. Hän hypnotiseerasi hyvin rikkaan naisen ja suggereerasi sille hypnoositilassa, että tämän pitää antaa hänelle kaikellaisia lahjoja ja toimittaa hänelle muita varallisuusetuja. Petos tuli ilmi, ja Czynskin oli kärsittävä siitä rangaistus.

Sellaisia hypnoosin väärinkäyttöjä ei mediumi kykene vähääkään vastustamaan, koska sen ei itsensä tarvitse ensinkään ottaa osaa rikokseen. Kun suggereeraa vain sille, että sen pitää — joko hypnoosin aikana tahi jäljestä päin, se on aivan yhdentekevää — kirjoittaa nimensä jonkun kirjoituksen alle,

niin se ei yhtään vastustele, ja siten voi hypnotiseeraaja saada mediumin nimikirjoituksen joko vekseliin tai sopimukseen tai muuhun sellaiseen. Samoin on hypnotiseeraajan mahdollista sukupuolisesti pidellä pahoin mediumia joko hypnoosin aikana tahi sen jälkeen, jos vain mediumin ei tarvitse itse ottaa toimintaan osaa, mutta sen sijaan ei häntä itseään ehkä saisi tekemään mitään viattomampaakaan, mikä loukkaisi hänen hävyntunnettansa, esim. heittämään vettänsä.

Muutamia mediumeja voi saada käskemällä varastamaan ja murhaamaankin, eivätkä he kykene vastustamaan sellaista käskyä. Pilanpäiten neuvotun taskuvarkauden j. m. s. toimittaa mediumi usein niin taitavasti ja sievästi, että voisi luulla häntä »kokeneeksi taskuvarkaaksi.» Budapestissä tehtiin eräässä tilaisuudessa koe sen selville saamiseksi, voisiko hypnoosin avulla panna toisen tekemään murhan. Kokeitten tekijä käski hypnotiseeraamansa naisen kuristaa nukkuvan lapsensa määrättynä päivänä ja määrätyllä tunnilla, ja nainen valmistautui todellakin määrättynä aikana tekemään tämän murhan, josta hänet tietysti estettiin.

Muutama vuosi sitten tapahtui Hampurissa, että eräs poika nousi yht'äkkiä keskellä yötä, otti kirveen keittiöstä ja sillä tappoi nukkuvan äitinsä. Koska ei ollut eikä voitu löytää mitään todennäköistä aihetta tähän tekoon, ja poika oli aina ollut hyvissä väleissä äitiinsä, niin ruvettiin arvelemaan hänen ehkä tehneenkin, sen hypnoottisen vaikutuksen alaisena. Sanomalehdet eivät sitten ilmoittaneet, mihin johtopäätökseen

tutkimuksessa tultiin, mutta täysi syy oli ainakin edellyttää, että hypnoottiset vaikutteet olivat tämän rikoksen alkusyynä.

Pariisissa koetti nuori lääkäri estää uhkaavat seuraukset eräästä rakkaussuhteestaan siten, että pani rakastajattarensa hypnoositilaan ja käski hänen muutaman päivän kuluttua ampua itsensä revolverilla, mennen itse siksi ajaksi pois kaupungista. Tyttö koetti noudattaa käskyä, mutta haavoitti itseänsä vain pahasti ja jäi henkiin. Ainoastaan sattuman kautta onnistuttiin sitten pääsemään tämän rikoksen perille. Haavoittunut tyttö vietiin klinikkaan, jonka esimiehenä oli Charcot, Euroopan etevimpiä tutkijoita suggestioonin alalla. Saatuaan tietää, että tämä tyttö oli jo monta kertaa ennen ollut hypnoositilassa, käytti Charcot häntä eräässä tilaisuudessa mediumina tehdäkseen kokeita hänen kanssansa. Tytön ollessa hypnoositilassa Charcot tiedusti häneltä syytä hänen itsemurhayritykseensä. Tytöltä oli valveilla ollessa jo monta kertaa sitä kysytty, mutta kun hänen rakastajansa oli suggereerannut hänelle, että hänen oli herättyään unhotettava kaikki hypnoottisen unensa tapahtumat, niin hän oli aina vastannut tiedustelijoille, ett'ei hän tietänyt, minkä tähden oli epätoivoiseen tekoon ryhtynyt. Kun kysytään syytä tekoihin, joita on tehty hypnoosi- tai jälkihypnoositilassa, on sellainen vastaus aina hyvin tavallinen. Mutta hänen ollessaan nyt jälleen hypnoottisessa unessa heräsi hänessä muisto siitä, mitä oli tapahtunut, ja hän jutteli Charcot'in hämmästykseksi kaikki, mitä rakastaja oli hänelle suggereerannut.

Tuo nuori lääkäri vedettiin nyt oikeuteen ja tuomittiin 8 vuodeksi kuritushuoneeseen.

Mutta hypnoosin käyttäminen rikokselliseen tarkoitukseen ei sentään ole niin helppoa, kuin tästä edellä kerrotusta voisi luulla, ja kaikissa tapauksissa voi sitä aina pitää hyvin ahtaiden rajojen sisällä, jospa ei sitäkään ota lukuun, että tietoa hypnotiseerauksesta on ainoastaan harvoilla ihmisillä. Rikoksellisen, joka tahtoo jollakin tavalla käyttää väärin hypnoosia, on ensiksikin tunnettava hyvin tarkoin, millaiset erityiset ominaisuudet pääsevät vaikuttamaan juuri hänen mediumissaan, kun se vaipuu sikeään uneen. Hänen pitää tietää, tuleeko hänen mediuminsa vastustamaan hänen käskyjänsä ja kuinka itsepäisesti. Hänen pitää tietää, saako hän mediuminsa aina pysymään vallan muistamattomana siitä, mitä hän sille suggereeraa, kun se on hypnoositilassa. Hänen pitää tarkasti tietää, onko hänen mediuminsa, jälkihypnoottisia suggestiooneja toimeen pannessaan, varmasti yhtä luotettava kuin niissäkin, jotka se panee toimeen itse unen aikana. Hänen on, lyhyesti sanoen, pitänyt kauvan ja perinpohjin tutkia mediumiansa, ennenkuin tohtii käyttää hypnoosia rikoksellisiin tarkoituksiin. Jos häneltä puuttuu täydellinen varmuus yhdessäkin nyt mainituista suhteista, niin hän ei voi varmasti tietää, kykeneekö mediumi omalla tahdollaan estämään hänen rikoksellisen yrityksensä ja antaako hän sen ilmi.

Sitäpaitsi osottaa tuo viimeinen edellisistä esimerkeistä, että kaikissa epäiltävissä tapauksissa riittää uudistettu hypnotiseeraus saattamaan selville, onko

mediumi tehnyt rikoksensa hypnoottisen vaikutuksen alaisena vai ei. Kummallisinta ja merkittävintä on näet se, että muisto kaikista hypnoottisen unen tapahtumista, joka valveilla oltaessa saattaa olla ihan tukahtuneena, herää jälleen hypnoositilassa, mutta myöskin *vain* siinä.

Kaikkiin näihin asianhaaroihin nähden on siis mahdollisuus saada mediumi todella tekemään hänelle suggereeratuita rikoksia, ilman että sellainen suggereeraus tulee ilmi, hyvin vähäinen, jonka tähden ei ole syytä pelätä hypnoosin väärinkäytön tulevan yleisemmäksi tässä suhteessa. Sitäpaitsi voi jokainen itsekin suojella itseään hypnoottisilta väärinkäytöiltä, kun ei anna hypnotiseerata itseään kenenkään, johon ei tiedä täydellisesti luottaa, joll'ei sitä tehtäessä ole saapuvilla muita luotettavia henkilöitä.

X. Onko hypnoosi vahingollista.

Ne, jotka eivät koskaan ole nähneet hypnotiseerausta eivätkä mitään siitä ymmärrä, sanovat usein — ja vähän syystäkin — kaikkea hypnotiseerausta vahingolliseksi mediumin terveydelle ja hänen hermojaan turmelevaksi. Taitamattoman suggestioonin ja liian usein uudistetun hypnoosin johdosta voi tosin mediumille tulla joitakin hankaluuksia, niinkuin hervottomuutta, päänkivistystä, ajottaista helppoa heikkohermoisuutta, unettomuutta y. m., mutta kaikki sellainen poistuu itsestään viimeistään 24 tunnin kuluttua. Samoin saattaa mediumi, jos hän ei hypnoositilaan pantaessa vaipunut sikeähköön uneen, sen jälkeen tuntea hetkenaikaista painostusta ja väsymystä. Mutta tällaistakaan haitallisuutta ei juuri synny hypnoosissa olemisesta, jos hypnotiseeraaja on taitava. Ennenkuin hän herättää mediuminsa — hän ei koskaan herätä sitä äkisti, vaan hiljakseen valmistelee heräämään — käskee hän sen olla heräämisensä jälkeen tuntematta mitään haitallisuutta ja maata ensi yön levollisesti. *Tässä tapauksessa ei hypnoosi ole vähääkään vahingollista.*

Koska mediumi hypnoositilassa ollessaan hengittää useimmiten hyvin kiireesti ja raskaasti, niin tulee

hypnotiseeraajan, ennenkuin nukuttaa hänet, neuvoa häntä hengittämään levollisesti ja tasaisesti sekä antamaan kaikellaisesta rasituksesta ja kivusta, jos alkaisi sitä tuntea, heti tiedon hypnotiseeraajalle. Semmoisten, joilla on vikaa sydämessä tai keuhkoissa, ei sovi hypnotiseerauttaa itseään, sillä hengitys kiihottuu vahvempaan toimintaan hypnoottisen unen aikana.

XI. Hypnotismin hyöty.

Meillä on jo edellä ollut tilaisuutta viitata, mitä hyötyä hypnoosista voi olla käytännössä. On mainittu sitä usein käytetyn tekemään leikkauksia ja lapsensynnytyksiä kivuttomiksi sekä niinsanottua jälkihypnoosia muun muassa muutamien sairaloisuuksienkin poistamiseksi pitkäksi aikaa. Hypnotismin avulla voi tukahuttaa kaikellaisia kipuja, mutta varsinkin kaikkea heikkohermoisuudesta johtuvaa päänkivistystä ja hampaansärkyä. Myöskin se on hyvänä apuna poistamaan unettomuutta, häiriöitä ruoansulatuksessa ja kuukautisissa sekä kaikellaista huonovointisuutta ja helponpuoleista rampautumista.

Ne lääkärit, joita sanotaan tautiopillisiksi suggereeraajiksi, ovatkin hyvällä alulla hypnotismin kehittämisessä erityiseksi tieteeksi lääketieteen alalla ja ovat jo antaneet todistuksiakin siitä, että suggestiivinen parannustapa ansaitsee monessa tapauksessa päästä etusijaan *kaikkein* muiden parannustapojen rinnalla.

Esimerkkinä siitä, kuinka siunauksellista hypnotismi todella voi olla, esitettäköön tässä kaksi tapahtumaa, jotka tri Starcke Heidelbergissä julkaisi v. 1896.

Erästä 56 vuoden vanhaa kultaseppää olivat monta

vuotta vaivanneet suonenvedon puuskaukset, jotka, ottaen aina alkunsa kasvojen lihaksista, siirtyivät sitten kaulan, niskan ja vatsan lihaksiin. Ne esiintyivät usein 10:stä 20:neen kertaan päivässä, tuottaen hänelle alinomaista unettomuutta ja vahvaa ylenannatus-halua.

Starcke ryhtyi poistamaan tätä sairaloisuutta hypnoottisella suggestioonilla. Hänen annettuaan neljä kertaa sopivia suggestiooneja tälle sairaalle alkoivat suonenvedon puuskaukset jo lakata, ja muutaman viikon kuluttua voi hän jättää hoidokkaansa itsekseen »parantuneena.»

Toisessa tapauksessa oli parannettavana eräs 22-vuotias sairaanhoitajatar, jota vaivasi visvainen korvatulehdus. Se oli tuottanut hänelle unettomuutta, päänkivistystä, kuumetta ja pyörtymistä, sekä joka aterian jälkeen ylenannatusta. Vaikka hänen korvassaan oli tehty useita leikkauksia, tuli se vain kuukausi kuukaudelta yhä pahemmaksi, ja vihdoin koetettiin suggestioonin avulla saada edes alinomaista ylenannatusta lakkaamaan, joka esiintyi usein kuusi kertaa päivässä, vieden sairaalta vähitellen kaikki voimat. Jo toisella hypnotiseeraamisellaan sai Starcke aikaan sen, että hypnoosin aikana nautittu maito, jota sairas silloin »ei voinut oksentaa ulos», pysyi sisässä hänen heräämisensäkin jälkeen, mutta kaiken maidon, minkä hän nautti valveilla ollessaan, oksensi hän heti ulos. Starcken onnistui kohta poistaa valveellinenkin ylenannatus, ja nyt hän koetti saada päänkivistyksen lakkaamaan. Tämäkin yritys lopulta onnistui, ja nyt hän uskalsi ruveta pyörrytyspuuskia

vastustamaan. Tällä tavalla hän sai sairaan jo 16 päivässä jälleen »olennoksi, joka iloisella mielellä voi ryhtyä kovaan työhön». Itse tautiin ei hypnoosi tietysti pystynyt, mutta hengenvaaralliset enteet osaksi poistuivat osaksi ehkäistyivät vähäpätöisiksi suggestioonin avulla.

Hypnotismin avulla ei tietysti voi vastustaa kaikkia tauteja. Keuhkotautia, syöpää ja muita sellaisia voi yhtä vähän kuin katkennutta käsivarttakaan parantaa suggestioonin avulla. Mutta kaikellaiset hermoston häiriöistä johtuvat kivut ja ikävyydet voi sen avulla joko kokonaan poistaa tai jokseenkin tuntuvasti tukahuttaa.

Hypnotismia on käytetty suurella menestyksellä vastustamaan myöskin useita turmiollisia tottumuksia ja paheita, niinkuin juoppoutta, morfinismia sekä muita pienempiä epäkohtia, niinkuin raskasmielisyyttä, hajamielisyyttä, vihan puuskumista, saamattomuutta j. n. e. Sitten vielä on tapauksissa, joissa sairas on tarvinnut mahdollisimman paljon lepoa, pantu hänet hypnoottiseen uneen ja pidetty häntä siinä viikkoja, jopa kuukausiakin, jolla ajalla on sopivilla suggestiooneilla saatu aikaan, että elimistön erityiset, tarpeelliset toiminnat — varsinkin syöminen ja juominen — ovat voineet käydä päinsä sairaan nukkuessakin.

Sisällys.

